

Chvála nepořádku

Subjektivně je vnímání relativity času a délky života založeno na tom, zda lidský subjekt jen čeká, jestli něco přijde, nebo tomu kráčí v ústřety. Ten první je sezdáný s nudou, druhý spíše se stresem. Ale ať tady ten či onen pobude objektivně sebe-děle, bude to z pohledu evoluce jen sotva měřitelný záblesk jsoचना. Ani sebedelší život lidského jedince totiž neposkytuje dostatek prostoru pro spontánní adaptace na převratné změny techniky a technologií. Ty se ale dějí v akcelerujícím tempu a my lidé je zvládáme jen díky uměle vytvořeným nástrojům. Úplně nehlavnější je vyspělé zdravotnictví. Představme si náš svět po 20 letech bez něho. Nebo si nic nepředstavujeme a podíváme se na délku dožití jedinců lidské populace tam, kde kvalitní zdravotnictví chybí. Jakoukoli lékařskou péči, natož prevenci umožňující nebo usnadňující adaptaci na překotné změny prostředí, nemají ani divoce žijící organismy kolem nás.

Když mě moji rodiče v polovině 60. let přesadili z malého města jen „přes pole“ do osady o několika číslech, byla už má klukovská hlava popletená nadšením pro

vše živé porostlé peřím nebo srstí. V prostředí hájovny s ruchem lesnického a mysliveckého provozu uprostřed lesy obklopeného reliktu malorolnického hospodaření dostala má posedlost další a rozhodující impuls. Těch ptáků a savců – bažanti, koroptve, jestřábi, chřástali, čejky, bekasiny, sýčci, tuhyčí, chocholouši a bramborníčky, srnci, zajáci, králíci, lišky, jezevci, plši a kuny. Konečně v ráji divočiny! Ale jak léta běžela, divočina postupně mizela a zdaleka ne všichni lidé to alespoň zaznamenali, a skoro všichni, kteří toho dokonce litovali, si postupně zvykli. Skončil totiž nepořádek úpadkového hospodaření místního Jednotného zemědělského družstva, jehož přední činovníci postupně propíjeli zbylá aktiva v prodejně smíšeného zboží, zatímco některá pole nebyla oseta, jiná nebyla sklizena a ovocné plantáže zarůstaly býlim.

„Vývoj nezastavíš“, pravil snad jakýsi klasik. Ještě i za života mých prarodičů byla česká krajina pomalu a nehlučně přetvářena a obhospodařována hlavně motykou, lopatou, kosou a sekerou v mozolnatých rukách sedláka a dělníka. Ale jak šel

čas a vývoj, dělník a sedlák ke své práci usedli za volant, a v krajině zazněl lomoz a zavoněl dech naftových motorů hladových po větším prostoru pro rentabilní výkon. Dnešní dělník a sedlák už nejsou ani včerejšími řidiči, ale operátory elektronicky řízených monster, kteří se v klimatizovaných kabinách vzdálili krajině a přírodě jako málokdo jiný. Stavební, zemědělská a lesnická technika dělá pořádek rychlostí, které většina tvorů nestačí ani utéci. A mnozí už ani nemají kam, protože zákoutí tichého nepořádku, řízených pouze přírodními silami a zatím ještě unikajících bdělému zraku svědomitého hospodáře, či příliš malých a nedostupných pro ty báječné stroje, v krajině ubývá. Kdyby snad někdy došla širšího pochopení a přijetí odborně poznaná, ale obecně dnes už nesdílená pravda, že to, co tvořivé síly přírody bez našeho přispění vytvářejí, není nepořádek, ale naopak, mohla by být navzájem propojená mozaika těchto přirozených pořádků cestou k ozdravení naší krajiny a obnovení její biodiverzity.

1 a 2 Vývoj počtu ptačích druhů (obr. 1), a početnosti skřivana polního (*Alauda arvensis*, 2) z liniového sčítání v zemědělské krajině na Náchodsku v období let 2007–23. Orig. T. Diviš

3 Pole po řepce oleje a lány kukuřice pro bioplynovou elektrárnu uvnitř území, kde probíhalo liniové sčítání ptáků. Olešnice. Foto T. Diviš

